

Praxis er noget, som jeg hidtil har anset som afgjort, uagtet der er fremkommet Noget i Sagen, som maaskee kunde bringe mig til at vafle i min Overbeviisning om at dette er skeet med Fasthed og Stadighed. Naar jeg har antaget, at det saaledes har forholdt sig i Almindelighed, saa er Grunden den, at Sagen forekommer mig indlysende i og for sig, at det ikke var tænkligt, at det var blevet overseet; men dertil kommer ogsaa, at der har været saa mange, der have været aldeles kundige i Skolevæsenets Anliggender, og i høieste Grad interesserede for Skolevæsenet, som have deeltaget i Skoleplanerne. Disse Planer eller Materialerne dertil bleve først grundlagte af Sognecomissionerne; disse have naturligtvis været bekendte med Forholdene, og navnlig have Præsterne været bekendte dermed. Degnepensionen er en Gjenstand, der er saa bekendt og behandlet i saa mange Anordninger, og Ingen, der havde noget med disse Forhold at gjøre, kunde være uvidende om, at Degnene havde havt saadan Afgift at svare til de lærde Skoler; navnlig vidste Degnene selv altsor vel, at de havde Degnepension at udrede. Men dernæst bleve Skoleplanerne fremdeles bearbejdede af Amtsdirectionerne, hvori Provsten havde Sæde. Provsterne vare noie bekendte med Forholdene, og vare i Almindelighed høist nidkjære for Skolelærernes Interesse. Det er bekendt, at netop de første Amtsprovster maatte tidt høre meget ilde for deres formeentlige overdrevne Skolevei; at de skulde have overseet hiin Byrde for Skolelærerne, er altsaa ikke rimeligt. Dernæst er enhver Skoleplan gennemgaaet af Cancelliet. Jeg vil ikke paaståe, at dette Collegium i sin Heelhed har besatt sig med enhver Skoleplan, men den er dog bleven gennemgaaet deels af Sagens Referent deels af Departementschefen, der havde stor Omhu for Skolevæsenet, og saasnart der var nogen Skoleplan, hvorved han fandt noget, som ei var i sin Orden, blev dette indbragt for Cancelliet, og jeg erindrer ikke, at det nogenstunde har været stillet under Spørgsmaal, at Degnepensionerne maatte erstattes Skolelærerne ved Forgølsen af deres Løn. Hertil kan man nu lægge, at der, som sagt inden en-

ten Forordningen af 1814 eller det provisoriske Reglement af 1806 kom ud, var der en stor Mængde Sogne, hvor Skolevæsenet allerede var blevet forbedret ved Hjælp af Degneindtægterne. Der findes nu mange af de Rescripter og Cancelliebrev, hvorved dette da blev iværksat i større eller mindre Districter, i hvilke der er Tale om Degnepensioner og der bestemmes, hvem af vedkommende Skolelærere der skulle høre denne Degnepension. Den Tid var der ikke Spørgsmaal om at ligne Noget paa Communerne, for at skaffe en forøget Løn. Man havde saaledes, inden Skoleanordningen udkom, meget god Erfaring om, hvorledes Degneindtægterne formindskede sig ved Hjælp af Pensionerne. Det forekommer mig ogsaa, at man har et afgjørende Beviis for, at det idetmindste i Almindelighed forholdt sig saaledes, af det der er passeret i Stænderne i Aarene 1836 og 1838. Da Stænderne første Gang vare samlede, skete der i Koeskilde en Bevægelse om Forbedringer i Skolelærernes Løn, denne Bevægelse fremgik fra en Mand, som var meget nidkær for Skolevæsenet, og en meget indsigtsfuld Skolemand og i Særdeleshed fortrolig med Skolevæsenets oekonomiske Tilstand og Skolelærernes Kaar paa Landet; det var nemlig Provst Birck. Der blev nedsat en Comitee, hvori, foruden Sjællands Biskop, flere, som i deres Stilling havde havt meget med Skoleplanerne at gjøre, og som tillige var særdeles nidkjære for Skolevæsenet, havde Sæde. Der blev i denne Sag gjort adskillige meget hensigtsmæssige og megen Indsigt i Forholdene røbende Forslag til Forbedring i Skolelærernes Kaar, hvilke ogsaa i det Væsentlige gik igjennem. Men der var hverken af Forslagsstilleren eller af Udvalget talt noget om Degnepensionens Ophævelse. Der var vel Tale om, at visse Degneindtægter maatte blive udenfor Affortningen i den bestemte Løn, og om at gjøre en anden for Skolelærere fordeelagtig Anvendelse af Degnejorden, men aldeles ikke om Degnepensionerne. Først under Sagens Forhandling kom der et Forslag derom, og det ikke fra nogen Mand, som var inde i Landsbykskolevæsenet, men fra en Mand, der var og lange havde været Medlem af en Kjøbstadskolecomission, og var